

1997. évi XXIX. törvény

az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról szóló 1992. évi XXXII. törvény módosításáról

Az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról szóló 1992. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Tv.) módosítására az Országgyűlés a következő törvényt alkotja:

Módosító rendelkezések

1. § A Tv. 2. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„2. § (1) Egyösszegű kárpótlás jár az élet elvesztéséért, ha

a) a magyar bíróság törvénysértő vagy semmissé nyilvánított ítélete alapján hajtották végre a halálos ítéletet, vagy

b) a sérelmet elszenvedő a büntetőeljárás vagy a büntető ügyben hozott ítélet végrehajtása során olyan módon vesztette életét, hogy a halál bekövetkezésének kétséget kizáró oka az eljáró magyar hatóság szándékos közreműködése volt,

c) a sérelmet szenvedett kétségkívül a magyar hatóság vagy hatósági személy politikai indíttatású önkénye miatt vesztette életét,

d) a sérelmet szenvedett a deportálás (2/A. §) vagy a kényszermunka (2/B. §) ideje alatt halt meg.

(2) A kárpótlás összegéről, a kifizetés rendjéről, határidejéről, ütemezéséről külön törvény rendelkezik.

(3) A kárpótlásra az élő özvegy, a sérelmet elszenvedő élő gyermeke és az élő szülő, ezek hiányában - a kárpótlás összegének felére - az élő testvér jogosult.

(4) Több jogosult esetén a kárpótlás összegét az özvegy, a gyermekek és a szülők között csoportonként és a csoporton belül egyenlő arányban kell felosztani. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni arra az esetre is, ha a kárpótlásra több testvér jogosult.

(5) Házassági tilalom alá eső egyházi személy esetén, ha a (3) bekezdésben említett élő jogosult nincs, a kárpótlásra - a kárpótlás összegének felével - az az egyházmegye, illetőleg szerzetesrend jogosult, ahol a sérelmet elszenvedő utoljára szolgálatot teljesített, illetőleg rendtag volt. Ha a szerzetesrend Magyarországon már nem működik, a kárpótlást a Magyar Katolikus Egyház részére kell kifizetni, amely gondoskodik a szerzetesrendi célokra történő felhasználásáról.

(6) A kárpótlásra jogosultság feltétele, hogy a sérelmet elszenvedő megfeleljen a 4. §-ban foglaltaknak.

(7) Ha az egyösszegű kárpótlást az (1) bekezdés d) pontja alapján vagy olyan sérelem miatt állapítják meg, amely a szabadságelvonás alatt (3. §) történt, a túlélő házastársat (özvegyet) választása szerint illeti meg vagy az egyösszegű kárpótlás, vagy a sérelmet elszenvedő deportálása, kényszermunkára hurcolása, szabadságelvonása miatt járó kárpótlás, feltéve, hogy a jogosultságot mindkét jogcímen jogerősen megállapították. A túlélő házastárs a választását a második jogcímet megállapító jogerős határozat kézhezvételét, illetőleg - ha ez később történik - a (2) bekezdésben említett törvény hatálybalépését követő 30 napon belül jelentheti be írásban az Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatalnak. Ha a túlélő házastárs bejelentést nem tesz, a korábban jogerőre emelkedett határozat alapján jár a kárpótlás.

(8) Azt, aki a 12. § alapján kárpótlást nem kaphat, a többi hozzátartozó jogosultságának és a nekik járó kárpótlás összegének megállapításakor figyelembe kell venni. Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, ha az özvegy - a (7) bekezdésben foglalt lehetőség alapján - nem az élet elvesztés miatt járó kárpótlást választja.”

2. § A Tv. a következő címeikkel, valamint új 2/A. és 2/B. §-sal egészül ki:

„Kárpótlás a deportálásért

2/A. § (1) Kárpótlás jár a II. világháború alatt faji, vallási vagy politikai okból külföldre történt deportálásért.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott sérelemért a szabadságelvonás miatt megállapítható kárpótlásnál 10%-kal több kárpótlás jár.

(3) Ha a sérelmet szenvedett a deportálás ideje alatt meghalt, és a túlélő házastárs hosszabb időt nem bizonyít, a kárpótlás kiszámításánál 8 hónapot kell figyelembe venni.

(4) A deportálás esetére egyebekben a 4-8. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Kárpótlás a szovjet kényszermunkára hurcolásért

2/B. § (1) Kárpótlás jár a szovjet szervek által történt kényszermunkára hurcolásért, a szovjet bíróság politikai indítékú ítélete vagy más szovjet hatóság intézkedése alapján végrehajtott szabadságelvonásért (a továbbiakban együtt: kényszermunka).

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában a szovjet hadifogságba esett katonát 1945. augusztus 1-jétől kényszermunkára hurcoltnak kell tekinteni.

(3) Ha a sérelmet szenvedett a kényszermunka ideje alatt meghalt, és a túlélő házastárs hosszabb időt nem bizonyít, a kárpótlás kiszámításánál az alábbi időtartamokat kell figyelembe venni:

a) a szovjet szervek által történt kényszermunkára hurcolás esetén 3 évet,

b) a szovjet bíróság ítélete vagy más szovjet hatóság intézkedése alapján végrehajtott szabadságelvonás esetén azt az időtartamot, amelyre ítélték (kötelezték), ha pedig ez nem bizonyítható, 8 évet.

(4) A kényszermunka esetére egyebekben a 2/A. § (2) bekezdését és a 4-8. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.”

3. § A Tv. 3. §-a (1) bekezdésének c) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(A 6-8. §-ban meghatározott kárpótlás jár a személyes szabadságot súlyosan, 30 napot meghaladóan korlátozó következő sérelmekért:)

„c) a II. világháború alatt (1941. június 27.-1945. május 9.) faji, vallási vagy politikai okból teljesített munkaszolgálat;”

4. § A Tv. 10. §-ában a „2. és 3. §-ban meghatározott” szövegrész helyébe a „2., 2/A., 2/B. és 3. §-ban meghatározott” szövegrész lép.

5. § A Tv. 12. §-a a következő (4)-(5) bekezdéssel egészül ki:

„(4) Nem kaphat kárpótlást élet elvesztése címén az, aki a sérelmet szenvedett után külföldi államtól ugyanezen sérelemért kártalanításban, kárpótlásban vagy bármilyen jóvátételben részesült. Ha az erre vonatkozó adat beszerzése szükségessé teszi, az Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatal az adott ügyben rendelkezésére álló adatokat külföldre továbbíthatja.

(5) Nem illeti meg kárpótlás élet elvesztése címén azt, akinek igényét nemzetközi szerződés rendezte.”

6. § A Tv. a következő 20/A. §-sal egészül ki:

„20/A. § (1) A pénzben fizetendő kárpótlás kifizetéséről - az Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatal határozata alapján - a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság gondoskodik.

(2) A kifizetéshez szükséges pénzügyi fedezetet a központi költségvetésben tervezni kell, és azt az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság (ONYF) részére havonta - a Pénzügyminisztériummal és a Magyar Államkincstárral kötött megállapodás szerint - át kell utalni. A pénzbeli kárpótlás fizetésének (egyszeri kifizetés, illetőleg életjáradék-folyósítás) költségeit a központi költségvetés biztosítja.

(3) Az ONYF a (2) bekezdés szerint rendelkezésre bocsátott összeget elkülönítetten kezeli és tartja nyilván, azt egyéb célokra nem használhatja fel.”

Eljárási szabályok

7. § (1) A Tv. 2. §-a (1) bekezdésének c) és d) pontja, továbbá 3. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján lefolytatásra kerülő eljárásra az 1991. évi XXV. törvény 10-12. §-ában foglaltak az irányadók, a (2)-(8) bekezdésben meghatározott eltérésekkel.

(2) Aki a Tv. 2. §-a (1) bekezdésének c) és d) pontja, illetőleg 3. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján jogosult kárpótlásra, e törvény hatálybalépésétől számított 4 hónapon belül a lakóhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) kárrendezési hivatalhoz vagy az Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatalhoz (a továbbiakban: OKKH) nyújthatja be kárpótlás iránti kérelmét. A kérelmet első fokon az OKKH bírálja el.

(3) Ha a Tv. 3. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján kárpótlásra jogosult 1992. július 2-át követően meghalt, mielőtt e törvény szerint kérelmét benyújthatta volna, a jogosultnak járó kárpótlás megállapítását - a sérelmet szenvedett halála esetén túlélő házastárs (Tv. 5. §) hiányában - bármelyik örökös kérheti a (2) bekezdésben meghatározott határidőn belül.

(4) A (2) bekezdésben meghatározott határidő elmulasztása jogvesztéssel jár, a mulasztás miatt igazolásnak nincs helye.

(5) A Tv. 2/A. §-ának (1) bekezdésében és 2/B. §-ának (1) bekezdésében meghatározott sérelem

miatt e törvény hatálybalépése előtt szabadságelvonás címén megállapított kárpótlásnak a Tv. 2/A. §-ának (2) bekezdése szerinti emelése ügyében az OKKH hivatalból jár el.

(6) A Tv. 3. §-a (1) bekezdésének *c*) pontja alapján kárpótlásra jogosultnak nem kell új kérelmet előterjesztenie, ha az e törvény hatálybalépése előtt benyújtott kérelmét az OKKH részben vagy egészben azért utasította el, mert a sérelmet szenvedett a munkaszolgálatot nem harcoló alakulat kötelékében teljesítette. Ez esetben az OKKH hivatalból indított új eljárása során az elutasított kérelemről, illetőleg az elutasított részéről - e törvény alapján - új határozatot hoz.

(7) A hivatalból indult eljárás ügyintézési határideje azonos a kérelemre indult eljárásával, a határidő kezdete e törvény hatálybalépésének napja.

(8) Az OKKH határozatának felülvizsgálata során eljáró bíróság illetékességére a Tv. 14. §-ának *d*) pontját kell alkalmazni.

Egyéb rendelkezések

8. § (1) Az OKKH a 7. § (5) bekezdése szerint hozott határozatában a kiegészítő kárpótlást a korábbi határozattal azonos módon állapítja meg kárpótlási jegy vagy életjáradék formájában. A jogosult legkésőbb a határozat kézhezvételét követő 30 napon belül kérheti, hogy a kárpótlási jegy helyett életjáradékot állapítsanak meg, amely - a 12. § (2) bekezdésének megfelelően - e törvény hatálybalépését követő hónap első napjától jár.

(2) A 7. § (6) bekezdése alapján folyó eljárásban az OKKH a korábban már elbírált kérelemre figyelemmel állapítja meg a kárpótlást kárpótlási jegyben vagy életjáradékban. A jogosult azonban legkésőbb a határozat kézhezvételét követő 30 napon belül élhet választási jogával a két kárpótlási forma között, a kárpótlási jogcímként újonnan elismert időszakot illetően.

(3) Ha a jogosult meghalt, a neki haláláig visszamenőlegesen [14. § (2) bekezdés] járó kárpótlást - a 9. § (2) bekezdésében említett kivétellel - kárpótlási jegyben kell megállapítani.

9. § (1) A megállapított kárpótlás a (2) bekezdésben foglalt kivétellel a hagyaték részét képezi.

(2) Ha a sérelmet szenvedett meghalt, a részére a 7. § (5) és (6) bekezdése alkalmazásával megállapított kárpótlás - életjáradék esetén a sérelmet szenvedettnek haláláig járó életjáradék - a túlélő házastársat illeti meg.

(3) Az özvegynek megállapított egyösszegű kárpótlás annyiban képezi a hagyaték részét, amennyiben az - a 11. § (4) bekezdésének figyelembevételével - meghaladja a neki mint túlélő házastársnak szabadságelvonás, deportálás vagy kényszermunka miatt adott kárpótlást, ideértve az élete végéig kapott életjáradékot is.

10. § Ha a Tv. 3. §-a (1) bekezdésének *c*) pontjában meghatározott sérelem miatt a sérelmet szenvedett elhunyt után a túlélő házastárs - a 7. § (2) bekezdésében megállapított határidőn belül - maga nyújtotta be a kárpótlási igényét, akkor a sérelmet szenvedett számára ugyanezen okból a 7. § (6) bekezdés alkalmazásával kárpótlás nem állapítható meg, és így a 9. § (2) bekezdése nem alkalmazható.

11. § (1) Ha a túlélő házastárs a Tv. 2. §-ának (7) bekezdése alapján az egyösszegű kárpótlást választja, de a választást megelőzően már kárpótlást kapott azért a szabadságelvonásért, deportálásért, kényszermunkára hurcolásért, amely alatt a sérelmet szenvedett meghalt, a (2)-(6) bekezdést kell alkalmazni.

(2) Ha a túlélő házastárs (özvegy) a részére megállapított egyösszegű kárpótlás összegét elérő címletértékű kárpótlási jegyet, kis összegű kárpótlást [Tv. 8. § (1) és (2) bekezdés] kapott, az egyösszegű kárpótlást teljesítettnek kell tekinteni. Ha az egyösszegű kárpótlást az előbb említettek nem érik el, a különbözetet ki kell fizetni.

(3) Ha a túlélő házastárs a kárpótlási jegyeit az OKKH-nak visszaszolgáltatta, akkor a neki megállapított egyösszegű kárpótlást részére ki kell fizetni, a kárpótlási jegyek egy részének visszaszolgáltatása esetén az egyösszegű kárpótlás arányos része jár.

(4) Az egyösszegű kárpótlást teljesítettnek kell tekinteni, ha a túlélő házastársnak (özvegynek) kárpótlásként életjáradékot állapítottak meg.

(5) Ha a kifizetett életjáradék a túlélő házastársnak (özvegynek) járó egyösszegű kárpótlás összegét nem éri el, akkor - a (4) bekezdésben foglaltaktól eltérően - részére a különbözetet ki kell fizetni, feltéve, hogy a választásra vonatkozó bejelentésében ezt kéri. Ez esetben az életjáradék további folyósítását meg kell szüntetni.

(6) E § alkalmazásában - a (4) bekezdés kivételével - csak azt a kárpótlást lehet figyelembe venni, amelyet azért a sérelemért állapítottak meg, amely során a sérelmet szenvedett meghalt.

Kárpótlási jegy helyett életjáradék ismételt választása

12. § (1) Az a kárpótlásra jogosult, akinek a kárpótlását a Tv. 6. §-ának (1) bekezdése alkalmazásával kárpótlási jegyben e törvény hatálybalépése előtt megállapították, a részére kiadott és még fel nem használt kárpótlási jegy visszaszolgáltatása mellett 1997. szeptember 1-je és december 31-e között igényelheti az OKKH-tól az életjáradék megállapítását. E határidő jogvesztő, elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

(2) A havi életjáradékot a Tv. szerint kell kiszámítani. Ha a visszaszolgáltatott kárpótlási jegy címletértéke kevesebb, mint a kárpótlást megállapító határozatban megjelölt érték, az életjáradék havi összegét arányosan csökkenteni kell. Az életjáradék e törvény hatálybalépését követő hónap első napjától jár.

13. § (1) Az életjáradék megállapításáról az OKKH az igénylés benyújtásától számított 4 hónapon belül dönt. Határozatát a bíróság a felülvizsgálat során megváltoztathatja. A bíróság illetékességének megállapítására a Tv. 14. §-ának *d)* pontját kell alkalmazni.

(2) Az életjáradék folyósítására a Tv. 20/A. §-át kell alkalmazni.

(3) Az életjáradék legkorábban 1997. december 1-jétől folyósítható.

Záró rendelkezések

14. § (1) E törvény a kihirdetését követő 30. napon lép hatályba, rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.

(2) A Tv. 2/A. §-ának (2) bekezdése és 3. §-a (1) bekezdésének *c)* pontja alapján, az e törvény 7. §-ában szabályozott eljárás során életjáradékban megállapított kárpótlás - a Tv. 16. §-ának (1) bekezdése szerint - 1992. január 1-jétől jár.

(3) A (2) bekezdés értelmében visszamenőlegesen fizetendő életjáradéknak 1992. január 1-je és az e törvény hatálybalépése hónapjának utolsó napja közötti időre járó összegét 1998. január 1-jétől számítva 3 év alatt kell kifizetni.

(4) A Tv. 2. §-a alapján járó kárpótlás teljesítésére a költségvetésről szóló törvényben 1998. évre kell 3 milliárd forintot biztosítani.

(5) A Tv. 2. §-a alapján megállapított egyösszegű kárpótlásra, valamint a 12. § szerint folyósításra kerülő életjáradékra a Tv. 6. §-ának (2) bekezdését kell alkalmazni.

(6) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a Tv. 3. §-a (1) bekezdésének *d)*, *e)* pontja és (2) bekezdése, 8. §-ának (4) bekezdése, 9. §-ának *d)-f)* pontja, 20. §-ának (2) és (3) bekezdése, egyúttal a 20. § (1) bekezdésének számozása 20. §-ra változik.

(7) A Tv. 2. §-ának (2) bekezdésében említett törvényre vonatkozó javaslatot a Kormánynak a kárpótlási igény bejelentésére szolgáló határidő [7. § (2) bekezdés] elteltét követő 3 hónapon belül kell az Országgyűlés elé terjesztenie.

(8) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy a 7-13. § végrehajtására vonatkozó eljárási szabályokat - ideértve a kárpótlási jegy helyett az életjáradék ismételt választásának részletes szabályait - megállapítsa, továbbá, hogy a visszamenőlegesen járó életjáradék kifizetésének rendjét, ütemezését szabályozza.
